

FIGYELŐ

Szépirodalom

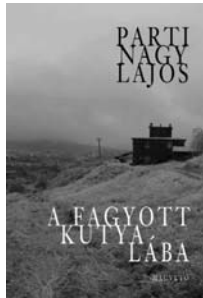
PARTI NAGY LAJOS:

A fagyott kutya lába

Van a Madách tér sarkán, az Örkény Színház tőszomszédságában egy nevesincs kocsmá: minden törzsvendeg egyszerűen csak Akváriumnak hívja. Tudniillik nagy frontüvege van, mögötte állópultnál ez a bizonyos törzsközönség: csövesek, zsebmeteszők, az éjszaka emberei. Bámulnak az utcára álló nap. Tisztára, mint a Jégbüfé, csak itt senkinek nem jut eszébe befelé nézni. A szokásos emberanyagon kívül néha fiatalok is betérnek ide, ki ezért, ki azért, de senki sem gyanútlanul. Van, aki eleve dekadens szórakozásnak szánja, és történeteket gyűjt, van olyan idealista is, aki megérteni óhajt, mivel úgy tartja, ő ha hentesel beszél, hentes-sé, ha hajléktalannal, hajléktalanná válik, lévén világszívű. Mindenesetre a bentieknek lételeme a sztori, úgyhogy jó helyen járunk. Anti, a csöves közülük is a legbeszédesebb. Ő mesélte egyszer, hogyan kívánta meg a bátyja feleségét, olyan elemi

erővel – itt rázogatni kezdte egyikünk karját –, hogy tudniillik úgy állt neki, mint a fagyott kutyaláb. Pont, mint a fagyott kutyanak az a bizonyos fagyott lába.

Nem tudni, Parti Nagy Lajos a fenti hivatásos hallgatótáborból melyikbe tartozik, mindenesetre valamit nagyon jól csinál, méghozzá a hön áhított világszívvel. Új kötetében, *A fagyott kutya lábában* a címadó elbeszélés főszereplője szinte

hajszára ugyanígy adja elő saját kényszeres szexuális vágyainak történetét. A fagyott kutya lába mindenesetre ott van, főhelyen. S a többi novellában ugyanilyen kínzó, bántó őszinteséggel, a megdöbbenésig durva nyelven artikulálják saját kiüttalan élethelyzetük elmesélhető felét a szereplők. Ha valaki hosszan beszél, úgyis elmond magáról valami olyan dolgot, amit semmiképp sem akart. A fröccs barátai („Világ fröccsöspoharai, egyesüljete!” – *Lugas időtlen*) ezen kezdik, ha akarod, ha nem, meg fogsz tudni minden részletet, és érezni fogod a szilénoszi bölcsesség érvényét: jobb az embernek meg

sem születni, de ha már megszületett, tanácsos mielőbb meghalnia. „Orvosnak lenni kevés” – mondja a zseniális első novella (lásd *Taxidermia*) hőse, Morosgoványi Vendel.

Az elbeszélések monológyszerűen épülnek fel, de nem közvetlenül szólnak az olvasóhoz, sőt általában még a narrátorhoz sem, hanem a narrátor beszélgetőpartnerének a hajdani beszélgetőpartnere mesél. Azaz a sztori direkte ikszedik kézből származik. Mindez nem hiteltelenségként hat, éppen azt engedi megszólalni, ami a lényeg: többszörösen sugárik felénk a világ, a város, és közvetlen lakókörnyezetünk mérhetetlenül riasztó ízléstelensége, az ízlésnek ama legtágabb értelmében, ami az emberi érzések, indulatok kezeléséhez mindenkor szükséges. Végül már egy olyan hétköznapi és kevésbé terhelt szó is, mint a „pillepalack” (*Testékszerek*), szinte az undorral határos reakciót vált ki.

A szavak sújtanak, mint a bárd, de mivel Parti Nagyról van szó, nem zúznak szét, mindig jön egy olyan nyelvi fordulat, amely újra a nevetés határáig visz el. Kik szólalnak meg a kötetben? Első körben egyszerűen megválaszolható a kérdés: a Mónika Show vendégei, és azok, akik már oda sem férhetnek be. Júeszéj zászlós úszónadrágban feszítő izomagy (*Nyelvtanulmányfűj*), gyermekét egyedül nevelő villamosvezető-nő (*A hét asszonya*), zsuzsivonat mellett lakó magányos favágó (*Varádics*), min-

den létfeltételétől megfosztott második világháborús tisztiszolga (*A fagyott kutya lába*), kisémmizett ipari dolgozó (*A bányamosodás*), krónikus italozók, kielégítetlen aszszonyok, s a narrátor, aki egyszer maga is bajba kerül (*Hotel Téesziroda*), amikor az emberi kilátástalanság perverz agressziója utoléri az isten háta mögötti kis faluban, Csópépen, ahonnan úgy távozik, mint a *Madarak* főhőse: csupán időt nyer, a varjúszerű öregaszszonyok már sohasem maradoznak el a háta mögött.

Parti Nagy figurái nem úgy beszélnek, ahogy az eredetiek ott a lát-hatatlan kiskocsmák, magányos lakásbelső mélyén, de ugyanazt mondják. Fájdalmasan beazonosíthatóak. Ha a fagyott kutya lába egyszer mikrofon lehetne...

KRIVÁNSZKY EMÓKE

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2006,*
226 oldal, 2490 Ft)

OLGA TOKARCZUK:

Sok dobon játszani

A kötetkezdő elbeszélésben (*Nyisd ki a szemed, halott vagy!*) egy fásult családanya megalégeli, hogy az általa olvasott krimi a műfaji szabályszerűségek terén folyamatosan kihágásokra vetemedik. Nincs gyilkosság, a lapokon meglevenedő krimiírók pedig